

АВТОМОБИЛЬНО-ДОРОЖНЫЙ ИНСТИТУТ
ГОСУДАРСТВЕННОГО ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ
«ДОНЕЦКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ ТЕХНИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ»

Факультет «Автомобильный транспорт»
Кафедра «Общественные науки»

УТВЕРЖДАЮ:
Декан факультета

« ____ » _____ 2015 г.

Рекомендовано
учебно-методической комиссией факуль-
тета «Экономика и управление»,
протокол заседания № _____
от « ____ » _____ 2015 г.
Глава комиссии
к.т.н., доц. _____

РАБОЧАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА
дисциплина цикла гуманитарной подготовки
«Логика»

Курс – 2, семестр – 4

Рекомендовано кафедрой «Общественные науки»,
протокол № ____ от « ____ » _____ 201 г.
Зав. кафедрой
к.э.н., доц.

Е. В. Чубучна

Программу составила
доцент, к.э.н.
« ____ » _____ 201 г.

Е. С. Глушко

Горловка 2015 г.

Лист перезатвердження робочої програми
з дисципліни «Логика»

Вніс зміни до програми

_____ 20__ р.
“_____”

Рекомендована кафедрою “Суспільні науки”, протокол засідання

№ _____ “_____” _____ 20__ р.,

Зав. кафедрою

_____ О.В.Ковальова

Затверджена навчально-методичною комісією спеціальності «Менеджмент організацій», протокол засідання

№ _____ від “_____” _____ 20__ р.,

Голова комісії

_____ Ю.Н. Деречинський

Затверджена навчально-методичною комісією факультету «Економіка та управління», протокол засідання № _____

від “_____” _____ 20__ р.,

Голова комісії

_____ М.А. Шипович

Вніс зміни до програми

_____ 20__ р.
“_____”

Рекомендована кафедрою “Суспільні науки”, протокол засідання

№ _____ “_____” _____ 20__ р.,

Зав. кафедрою

Затверджена навчально-методичною комісією спеціальності «Менеджмент організацій», протокол засідання

№ _____ від “_____” _____ 20__ р.,

Голова комісії

Затверджена навчально-методичною комісією факультету «Економіка та управління», протокол засідання № _____

від “_____” _____ 20__ р.,

Голова комісії

1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ РОЗДІЛ

1.1 Загальні положення

Робоча програма складена згідно з типовою програмою дисципліни “Логіка” спеціальності 6.030601 “Менеджмент організацій”.

“Логіка” - одна із важливих дисциплін, яку вивчають студенти спеціальності 6.030601 “Менеджмент організацій”.

“Логіка” - одна з основних філософських дисциплін. Її роль у системі навчального процесу обумовлена необхідністю вироблення у майбутніх спеціалістів здатностей і навичок правильного, логічно організованого мислення, уміння, опираючись на факти, логічні закони, будувати висновки, що базуються на логічних явищах і закономірностях розвитку світу.

Дисципліна складається з таких розділів:

1. Вчення про поняття як форми мислення.
2. Вчення про судження як форми мислення.
3. Вчення про умовиводи.
4. Логіка аргументації.

1.2 Мета викладання дисципліни

Засвоєння необхідних теоретичних знань по основах логіки, підвищення рівня логічної культури студентів, вироблення здатностей і навичок правильного, логічно впорядкованого мислення; уміння, користуючись засобами логіки, будувати нові знання, обґрунтовані висновки. Це допоможе майбутнім фахівцям підвищити свою професійну культуру, навчить будувати правильні аналітичні висновки, що дають можливість не тільки вірно відображати дійсність, але також убачати перспективу.

1.3 Задачі вивчення дисципліни і основні вимоги до рівня засвоєння змісту дисципліни

Основними задачами вивчення дисципліни є:

- а) вивчення специфіки, особливостей становлення і законів функціонування правильного людського мислення, його категорій, форм і змісту;
- б) вивчення основних етапів історичного розвитку логіки;
- в) формування і розвиток у студентів методологічної культури мислення, навичок і вмінь практичного використання знань в ситуаціях науково-технічного прогресу, інженерній практиці, суспільному житті.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- знати:

- а) історію формування предмету логіки, її структуру, систему категорій, функції, місце в системі інших гуманітарних наук;

б) такі вузлові категорії, як: логіка, мислення, форма мислення, закони мислення, зміст мислення, поняття, судження, умовивід, силогізм, фігура і модус силогізму, складні категоричні умовиводи, індукція, форми індуктивного умовиводу, аналогія, форми умовиводу за аналогією, аргументація, доказ, тезис, аргумент, демонстрація, форми доведення, спростування, форми спростування, критика, дискусія, гіпотеза, Теорія, метод то що;

в) основні проблеми курсу :

- логіка як наука, її походження, зміст, призначення;
- основні закони логіки;
- поняття як форма мислення: зміст, форма, види, співвідношення;
- операції над поняттями;
- судження: визначення, класифікація, співвідношення, операції над ними;
- силогізми: визначення, правила побудови, фігури, модуси, форми;
- індуктивний умовивід: різновиди, правила побудови;
- умовивід по аналогії: особливості побудови, різновиди, значення;
- аргументація як форма мислення: різновиди, форми, методи, значення;
- гіпотеза як форма мислення: суть, різновиди, формування, доведення.

- вміти:

- а) логічно-грамотно будувати свою думку, мовлення, тексти форми мислення;
- б) створювати поняття, правильно визначати й оперувати з ними;
- в) виконувати процес судження, кваліфіковано співвідносити и перетворювати останні;
- г) здійснювати операції умовиводу та аргументації з розумінням логічної суті справи;
- д) бути спроможним аналізувати й оцінювати що до логічної змістовності й істини життєві ситуації, хід мислення й проблеми, що виникають у дійсності, наукової та практичної діяльності, навчанні.

1.4 Перелік дисциплін, необхідних для вивчення даної дисципліни

Навчальна дисципліна «Логіка» є складовою частиною циклу підготовки фахівців з спеціальності «Менеджмент організацій» до професійно-спеціалізованої діяльності.

Курс “Логіка” базується на вивченні наступних дисциплін:

- курс «філософія»;
- курс «етика й естетика»;
- курс «соціологія»;
- курси загальнонаукових дисциплін.

Дисципліна є основою для вивчення курсів циклу професійно-орієнтованої підготовки студентів. Зокрема «Основи менеджменту», «Управління персоналом», «Організація праці менеджера» та ін..

1.5 Місце дисципліни в професійній підготовці спеціаліста

“Логіка” відноситься до циклу гуманітарної підготовки з дисциплін вищого навчального закладу і є методологічною базою при підготовці бакалаврів економістів за спеціальністю 6.030601 “Менеджмент організацій”.

2. РОЗКЛАД НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН

Розподіл навчальних годин дисципліни “Логіка” за основними видами навчальних занять наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 - Розклад навчальних годин дисципліни “Логіка”

Види навчальних занять	Всього		Семестр
	Годин	кредитів ECTS	4
Загальний обсяг дисципліни	79	1	79
- теоретична частина	79	1	79
1. Аудиторні заняття	34		34
з них:			
1.1. Лекції	17		17
1.2. Семінарські заняття	17		17
2. Самостійна робота	45		45
з них:			
2.1. Підготовка до лекційних занять	8,5		8,5
2.2 Підготовка до семінарських занять	8,5		8,5
2.3 Самостійне опрацювання окремих розділів навчальної програми, які не викладаються на лекціях (рішення логічних задач)	28		28
3. Контрольні заходи (залік)	+		+

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

3.1 Лекційні заняття

Тема і зміст лекцій дисципліни “Логіка” наведені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Теми і зміст лекцій

Номер теми	Назва теми та її зміст	Обсяг лекцій, ак. годин	Обсяг самостійної роботи, ак. годин
1	2	3	4
1	<u>Предмет логіки як науки.</u> Логіка як наука. Мислення як предмет логіки: основні форми мислення, співвідношення форми й змісту, правильності й істинності в логіці. Основні закони й принципи логіки; діалектична й формальна логіки. Мова логіки: поняття знака; логічний зміст і значення; види знаків; особливості мови логіки. Основні етапи в становленні логіки як науки.	2	1,4
2	<u>Поняття як форма мислення.</u> Загальна характеристика поняття: поняття й слово; співвідношення форми (обсягу) і змісту поняття; закон зворотної залежності обсягу й змісту в понятті. Види понять по обсягу й змісту: загальні й одиничні, реєструючи і не реєструючи, збірні й незбірні, конкретні й абстрактні, позитивні й негативні, співвідносні й не співвідносні. Співвідношення понять: порівнянні й непорівнянні поняття; співвідношення сумісності; відносини рівнозначності, підпорядкування й перехресування; співвідношення несумісності; відносини супідрядності, протилежності й протиріччя. Операції над поняттями: визначення, поділ, узагальнення й обмеження, складання, дроблення і множення понять.	4	1,4
3	<u>Судження як форма мислення.</u> Поняття судження, його структура, співвідношення судження й граматичного речення, істинні й хибні судження. Класифікація простих суджень: атрибутивні (категоричні), релятивні, екзистенціальні, модальні	4	1,4

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4
	судження, їхнє співвідношення. Різновиди категоричних суджень по якості й кількості; основні види категоричних суджень. Розподіленість термінів в основних категоричних судженнях. Співвідношення простих категоричних суджень; сумісні судження: рівнозначні, еквівалентні й підпорядковані; несумісні судження: протилежні, суперечні й субконтрарні; поняття логічного квадрату; таблиці істинності суджень за логічним квадратом. Складні судження: імплікативні, кон'юнктивні й диз'юнктивні; таблиці істинності складних суджень; співвідношення складних суджень; правила Де Моргана.		
4	<u>Дедуктивні умовиводи.</u> Загальна характеристика умовиводу: місце умовиводу в структурі логіки, умовивід і дійсність, загальні правила умовиводу; класифікація умовиводів. безпосередні умовиводи як різновиди дедуктивних умовиводів: обернення, перетворення, протиставлення предикату, висновки по таблицях істинності й логічному квадрату. Простий категоричний силогізм як різновид дедуктивного умовиводу: його особливості, структура, терміни, фігури, модуси, аксіома, правила й можливі помилки. Складні дедуктивні умовиводи: суто-умовні, умовно-категоричні, розподільно-категоричні, умовно-роподільні, полісилогізми, ентимема, епихейрема; правила й істинні модуси цих умовиводів	4	1,4
5	<u>Індуктивні умовиводи. Умовиводи за аналогією.</u> Загальна характеристика індуктивного умовиводу: поняття індукції, місце індуктивного мислення в пізнанні й практиці, структура індуктивного умовиводу. Види індуктивного умовиводу: повна й неповна індукції, їхнє призначення. Різновиди неповної індукції: популярна індукція і її місце в науці й практиці; різновиди наукової індукції, позитивна й елімінативна індукції, індуктивні	2	1,4

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4
	методи і їхня своєрідність. Аналогія як форма умовиводу: місце й роль аналогії в пізнанні й практиці; структура умовиводу за аналогією; предметна аналогія й аналогія відносин. Правила умовиводу за аналогією, строга й нестрога аналогії, їхнє призначення в науці й практиці.		
6	<u>Логічні основи аргументації.</u> Аргументація й доказ. Склад аргументації: суб'єкти, структура. засоби аргументації: обґрунтування й критика. Правила й помилки аргументації.	1	1,5
	Всього лекційних занять	17	8,5

3.2 Практичні заняття

Таблиця 3.2 – Теми і зміст семінарських занять

№ п/п	Назва теми та зміст практичних занять	Обсяг практичних занять, ак. годин	Обсяг самостійної роботи, ак. годин
1	2	3	4
1	Предмет логіки як науки	2	1,4
2	Поняття як форма мислення	2	1,4
3	Судження як форма мислення	4	1,4
4	Дедуктивні умовиводи	4	1,4
5	Індуктивні умовиводи. Умовиводи за аналогією	3	1,5
6	Логічні основи аргументації	2	1,4
	Всього практичних занять	17	8,5

3.3 Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів складається з самостійної проробки лекційного матеріалу при підготовці до семінарських і лекційних занять, опрацювання нормативної та періодичної літератури, складання конспекту згідно з темою і планом семінару.

Також на самостійну роботу відведено час для рішення логічних задач, які наведені у методичних рекомендаціях:

1. Методическое пособие по курсу "Логика" для студентов всех форм обучения специальностей 8.050201 "Менеджмент организаций", 7.050102 "Экономическая кибернетика". Составители: Ш.Г. Алиев, Н.И. Кравченко. - Горло-

вка: АДИ ДонНТУ, 2004. - 62 с.

2. Методическое пособие по курсу "Логика" (для студентов всех форм обучения всех специальностей). Составитель: А.А. Гордиевский. - Горловка: АДИ ДонНТУ, 2006. - 113 с.

Обсяг самостійної роботи наведено в табл.3.1, 3.2.

4. ЗАСОБИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1 Види контролю

Основні контрольні заходи:

- вхідний (нульовий) контроль;
- підсумковий (семестровий) контроль-залік.

4.1.1 Перелік питань до вхідного контролю

1. Поясніть, що таке мислення? У якій якості воно вивчається в різних науках, у тому числі у філософії, у діалектичній логіці?
2. Як Ви думаєте, що значить мислити формально й змістовно? У чому різниця між даними шляхами розумового процесу?
3. Як Ви думаєте, чим відрізняються істинні думки від неістинних? А правильні - від неправильних?
4. Чи одне й теж «істинне» й «правильне»? Чи може думка бути істинною, але неправильною? А навпаки?
5. Як, по-вашому, чи можна засобами самого мислення підтвердити істинність і правильність того, або іншого положення?
6. Чи можна вести мову про діалектичну логіку (з якою Ви знайомі з курсу філософії) і про формальну логіку? Якщо так, то що загального й відмінного між ними?
7. Приведіть приклади форми думки якого-небудь явища й змісту думки цього ж предмета.
8. Як Ви думаєте, у чому різниця між природними, суспільними й розумовими (логічними) законами? Звідки взагалі, беруться закони?
9. Як Ви думаєте, що значить мислити діалектично? Чи не суперечить діалектичне мислення логічному?
10. Покажіть, чи є діалектика в логіці й логіка в діалектиці?
11. Як Ви вважаєте, чи не суперечать один одному повсякденний досвід людей і закони діалектики?
12. Як Ви вважаєте, що значить поняття? Одне й чи теж «поняття» й «категорія»?
13. Чи не похідне вираження «розуміння» від терміна «поняття? Чи не одне й теж «зрозуміти» («понять» – руск.) й «розуміти» (понимать. – руск.)?
14. Постарайтеся знайти зміст і форму якого-небудь предмета, а потім - поняття.
15. Як Ви думаєте, що значить визначити поняття (предмет)?
16. Розгляньте, які ознаки (властивості) у предметах істотні, а які - ні? У чому критерій істотного й неістотного?
17. Чи можна оперувати поняттями? Чи не є процес мислення ні чим іншим, як операцією поняттями? Якщо так, покажіть це на прикладі.
18. Спробуйте узагальнити й обмежити поняття «година», «гроші», «метр», «копійка», «кімната».

19. Як на вашу думку: чи можливо ототожнювати мислення людини з мисленням машин?
20. Як, на Вашу думку, що значить міркувати (рассуждать . руск.)? Чи не те саме міркувати й судити (судить – руск.)?
21. Як Ви думаєте, як співвідносяться між собою поняття й судження? Чи можна допустити, що судження виражає деяке поняття, разом з тим, звітне поняття розкривається відповідним судженням?
22. Спробуйте відрізнити (на прикладі) протилежне від суперечливого.
23. Як, на Ваш погляд, якщо в нас є два взаємовиключних твердження, чи можуть вони претендувати на істину? Але чи можуть обоє бути помилковими?
24. Чи можна одержати істинне судження із уже наявного істинного судження? Чи можливо із цього ж самого істинного судження одержати помилкове?
25. Спробуйте одержати нове судження із вже наявного.
26. Як гадаєте, що являє собою процес умовиводу? Чи із будь-яких тверджень можна одержати умовивід?
27. Спробуйте прийти до істинного висновку з наступних тверджень: «Всі люди смертні; Сократ смертний».
28. Як гадаєте, що таке дедукція? Приведіть приклади дедуктивного міркування.
29. Як гадаєте, що таке індукція? Приведіть приклади індуктивного міркування.
30. Як гадаєте, що таке аналогія? Приведіть приклади міркування за аналогією.
31. Покажіть на якому-небудь прикладі, як будується гіпотеза.
32. Покажіть на конкретному прикладі, як будується проблема.
33. Які форми критики існують? Приведіть приклади.
34. Згадайте, що таке міркування «від противного». Покажіть цей метод на прикладі.
35. Укажіть які-небудь вимоги (психологічного, логічного, педагогічного й інш. Характеру), що використовують у аргументації.
36. Покажіть, які помилки люди нерідко допускають у процесі аргументації, взагалі, міркування.

4.1.2 Перелік запитань до заліку

Предмет логіки як науки

1. Визначення логіки як науки.
2. Форми реалізації розумового процесу людини.
3. Поняття логічної форми і змісту. Співвідношення змісту й форми, істинності й правильності у логіці.
4. Мова логіки. Поняття знаку, його види. Алфавіт логіки предикатів та логіки пропозицій.
5. Своєрідність логічного щабля пізнання. Функції мислення.
6. Мета й завдання формальної логіки.

Основні закони логіки

1. Загальна характеристика основних законів логіки.
2. Зміст і значення закону тотожності.
3. Помилки, пов'язані з порушенням закону тотожності.

4. Зміст і значення закону протиріччя, тобто логічної несуперечності.
5. Показати на конкретному прикладі, як у мислення вплітаються формально-логічні протиріччя і як у ньому відбиваються протиріччя життя.
6. Зміст і значення закону виключного третього.
7. Розходження між законом протиріччя й законом виключного третього.
8. Закон достатньої підстави,
9. Помилки, можливі при порушенні закону достатньої підстави.
10. Значення законів логіки, зокрема, для Вашої спеціальності, практики.

Поняття як логічна форма мислення

1. Загальна характеристика поняття як форми мислення.
2. Відмінність поняття від форм почуттєвого відбиття дійсності (по змісту й пізнавальному значенню).
3. Процес і форми утворення понять.
4. Логічні прийоми порівняння, аналізу, абстрагування, синтезу, узагальнення.
5. Співвідношення логічної структури думки й граматичний лад мови.
6. Логічна структура понять.
7. Логічна операція узагальнення й обмеження понять.
8. Логічні види понять по змісту й обсягу.
9. Відносини між поняттями.
10. Визначення понять: форми й правила.
11. Логічний поділ понять. Форми й правила поділу.

Судження як логічна форма мислення

1. Загальна характеристика судження як форми мислення.
2. Логічна функція судження.
3. Структура судження.
4. Судження й речення: спільність і розходження.
5. Класифікація суджень по змісту предикату.
6. Класифікація суджень по якості зв'язки.
7. Поділ суджень по обсягу суб'єкта.
8. Поділ суджень по модальності.
9. Класифікація суджень по типу логічних союзів.
10. Основні види категоричних суджень.
11. Правила розподіленості термінів у судженнях.
12. Співвідношення суджень. Характеристика сумісних і несумісних суджень.
13. Логічний квадрат.
14. Співвідношення істинності й хибності суджень за логічним квадратом.
15. Еквівалентні судження.
16. Умовні судження.
17. Диз'юнктивні судження.
18. Кон'юнктивні судження.

Умовивід як логічна форма мислення

1. Загальна характеристика умовиводу як форми мислення.
2. Безпосередні умовиводи: перетворення, обернення, протиставлення предикату.
3. Особливості умовиводу з умовного судження.
4. Умовиводи по логічному квадрату.

5. Дедуктивний умовивід. Загальна характеристика.
6. Правила простого категоричного силогізму.
7. Фігури простого категоричного силогізму.
8. Модуси простого категоричного силогізму.
9. Логічні помилки, що зустрічаються в простих категоричних силогізмах.
10. Умовні умовиводи.
11. Росподільно-категоричні умовиводи.
12. Лемматичні (умовно-росподільні) умовиводи.
13. Ентимема, епихейрема.
14. Умовиводи із суджень модальності.
15. Полісилогізм і соріт як умовиводи.
16. Дедукція. Її пізнавальна роль.

Індуктивний умовивід

1. Сутність індуктивного умовиводу. Головна відмінність індуктивного умовиводу від дедукції.
2. Схема логічного процесу в індуктивному умовиводі.
3. Основні вимоги, що визначають правильність й об'єктивну обґрунтованість індуктивного висновку.
4. Індуктивні умовиводи по складу й характеру висновку.
5. Пізнавальна роль повної індукції.
6. Неповна індукція. Її місце й роль у пізнавальному процесі.
7. Індукція через відбір.
8. Побудова процесу умовиводу по методу наукової індукції.
9. Індуктивні методи встановлення причинного зв'язку.
10. Помилки в індуктивних умовиводах.

Умовиводи за аналогією

1. Сутність умовиводу за аналогією.
2. Загальна схема умовиводу за аналогією.
3. Основні правила умовиводу за аналогією.
4. Сутність методу моделювання.
5. Логічна природа й роль гіпотези.
6. Логіка побудови й розвитку гіпотези (на конкретному прикладі).

Логічні основи теорії аргументації

1. Сутність і значення доказу.
2. Логічна структура доказу.
3. Вимоги, яким повинен задовольняти аргумент.
4. Види доказів.
5. Види спростування.
6. Логічні правила доказу щодо тези.
7. Основні помилки в доказі.
8. Помилки в доказі щодо тези.
9. Помилки в доказі щодо аргументів.
10. Помилки в доказі щодо демонстрації.
11. Поняття спростування. Структура й види спростування.
12. Логічні основи наукової критики.

5. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ І НАВЧАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

5.1 Основна та додаткова література

Основна:

1. Гетманова А. Д. Учебник по логике. (Седьмое издание)— М.: ОМЕГА-Л, 2004.
2. Жеребкін В. Є. Логіка / Підручник. 4-те видання, виправлене. - К.: Знання, 2001.
3. Кириллов В. И., Старченко А. А. Логика. /Учебник для юрид. вузов. 5-е издание, переработанное и дополненное. – М.: Из-во МГУ, 2002.
4. Ерышев А.А., Лукашевич Н.П. Логика / курс лекций. 2-е издание, переработанное и дополненное. — Киев.: МАУП, 1999.
5. Малахов В.П. Формальная логика. — М.: Академический Проект, 2001.
6. Марценюк И. Г. Логика: Курс лекций. — К.: НМК ВО, 2002.
7. Ивин А.А. Логика. Учебное пособие. - Издание 2-е. – М.: Изд-во "Знание", 1998.

Додаткова:

1. Курбатов В.И.. Логика. Для студентов высших учебных заведений. Издание второе, дополненное. — Ростов-на-Дону: Феникс, 1997.
2. Теория познания: В 4 т. — М.: Мысль, 1991. — Т. 1.
3. Диалектическая логика. — М.: Изд-во МГУ, 1986.
4. Кондаков Н. И. Логический словарь. — М.: Наука, 1971.
5. Никифоров А. Л. Книга по логике. — М.: Гнозис, 1995.
6. Ивлев А.А. Логика. Издание второе, переработанное и дополненное. - М.:Логос, 2001.

5.2 Методичні посібники і вказівки

1. Методическое пособие по курсу "Логика" для студентов всех форм обучения специальностей 8.050201 "Менеджмент организаций", 7.050102 "Экономическая кибернетика". Составители: Ш.Г. Алиев, Н.И. Кравченко. - Горловка: АДИ ДонНТУ, 2004. - 62 с.

2. Методическое пособие по курсу "Логика" (для студентов всех форм обучения всех специальностей). Составитель: А.А. Гордиевский. - Горловка: АДИ ДонНТУ, 2006. - 113 с.